

DE MAGIE VAN HET CHELSEA

Magie is een toverwoord in het oeuvre van fotograaf **Robert Mapplethorpe**. Hij koos zijn beste werk en dat van zijn muze **Patti Smith** uit op 'dat ene'. Het wereldberoemde Chelsea Hotel bezat dat ook, magie. Hoewel ze er maar kort woonden, blies het hun kunstenaarschap leven in. *Door Moon Saris*

Chelsea Hotel', zegt een piepjonge Patti Smith tegen de taxichauffeur. Naast haar zit haar even oude vriendje, Robert Mapplethorpe. Ze vluchten op deze zaterdag in 1969 uit het gore logement vol junks en zwervers waar ze onderdak vonden nadat voor de deur van Mapplethorpes appartement een moord was gepleegd.

Eigenlijk zijn ze uit elkaar. Hij was zelfs een tijdlang samen met een man. Maar hun wederzijdse aantrekkingskracht, hun gedeelde gevoel van kunstenaarschap en de gebeurtenissen van deze dagen brengen hen weer samen. 'Niemand kijkt zoals wij', zegt Mapplethorpe vaak tegen de vrouw met wie hij het liefst zij aan zij creëert.

Ze hebben niets anders bij zich dan hun portfoliomappen vol tekeningen, gedichten en collages. Smith hoopt dat de goedgehartige hotelmanager Stanley Bard hun werk zal accepteren als onderpand voor een goedkope kamer in het shabby-chique Chelsea. Die dag beloven ze dat ze voor elkaar zullen zorgen tot ze op eigen kracht van hun kunst kunnen leven.

Bard is sceptisch, maar valt voor de charme van het excentrieke stel. Hij overhandigt ze de sleutel van zijn kleinste kamer, 1017. Die zal veel meer deuren voor ze openen. 'Mijn leven begon in de zomer van 1969', zegt Mapplethorpe later, 'daarvoor bestond ik niet.'

Hotel Chelsea, West 23rd Street, Manhattan, New York. Een opvallend victoriaans bouwwerk van twaalf verdiepingen, opgetrokken uit rode baksteen, geopend in 1884. Kunstenaars, arties-

Patti Smith en Robert Mapplethorpe in de 82 Club in 1974.

FOTO'S POLAIRIS IMAGES/HH BETTMANN/GETTY IMAGES

Het Chelsea Hotel in New York, vanaf de oprichting een thuisbasis voor artiesten en kunstenaars.

Robert Mapplethorpe en Patti Smith gefotografeerd door Norman Seeff in een appartement van een vriend op de Upper West Side van New York City in 1969.

Robert & Patti

Mapplethorpe werd op 4 november 1946 geboren in New York, Patti Smith op 30 december van dat jaar in Chicago.

❖ *In 1967 verhuisde Smith naar New York, waar ze Mapplethorpe ontmoette.*

❖ *De twee kregen een stormachtige relatie. Ze hadden bij tijd en wijlen nauwelijks geld en Mapplethorpe worstelde met zijn seksuele voorkeur.*

❖ *In 1972 gaat het uit tussen de twee, als Smith gaat samenwonen met Allen Lanier.*

❖ *Smith beschouwt Mapplethorpe nog altijd als een van de belangrijkste personen uit haar leven.*

❖

ten en bohemieus hoorden van meet af aan bij de inboedel.

Arthur C. Clarke en Jack Kerouac zetten er hun beroemdste boeken op papier, *2001: A Space Odyssey* en *On the Road*. Bob Dylan schreef er de song *Sad-Eyed Lady of the Lowlands*. Allen Ginsberg en Gregory Corso hielden er literaire soirees. Popartkunstenaar Andy Warhol maakte er de experimentele film *Chelsea Girls*. Jan Cremer woonde er een jaar of tien en maakte er tal van schilderijen. Enzovoort.

Collages van freaks

De romantische literatuurliefhebber Smith hoopt in het legendarische Chelsea de zielen van schrijvers en dichters te ontmoeten, dood of levend. De gesjeesde kunststudent Mapplethorpe wil het liefst in de buurt van Warhol komen, in zijn ogen de belangrijkste levende artiest.

Ze brengen veel tijd door in belendend bar-restaurant El Quixote. Daar kon je soms in één oogopslag Grace Slick en Jefferson Airplane, Country Joe and the Fish en Jimi Hendrix zien zitten, terwijl je sprak met schrijver William S. Burroughs en toneelauteur Arthur Miller.

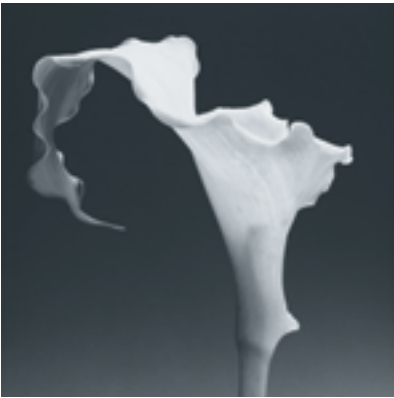
‘De artistieke tweeling’ is geliefd bij de bewoners. Beeldend kunstenaar en verwoed verzameelaar Harry Smith, bijvoorbeeld, en ook componist George Kleinsinger, wiens suites een jungle herbergen, compleet met pythons. Stanley Amos runt in zijn kamer een galerie en exposeert als eerste werk van Mapplethorpe: een ‘customized’ jack en collages van freaks.

Ze zijn waar ze wilden zijn, in het hart van de artiestenwereld. Ondanks hun kleine baantjes lukt het ze te sparen voor een grotere kamer en later zelfs een atelierloft naast de deur. Te eten hebben ze nauwelijks, maar ze smullen van hun spoedopleiding kunstenaarschap.

‘It’s our decade’, zegt Mapplethorpe als de jaren zeventig beginnen. Wat hij op dat moment niet weet, is in welke kunstkakken ze naam zullen maken. Dat Smith steeds meer de kant van poëzie en muziek op zal draaien door wie ze tegenkomt in en rond het Chelsea. En dat hij zich daar zal ontwikkelen tot fotograaf.

Robert Mapplethorpe heeft weinig met fotografie: te tijdrovend en omslachtig. Voor zijn collages en installaties gebruikt hij foto’s van anderen

Ondanks hun kleine baantjes lukt het ze te sparen voor een grotere kamer en later zelfs een atelierloft naast de deur

Divers werk van Robert Mapplethorpe, van boven naar beneden: ‘Joe, NYC’, 1978; ‘Ken Moody and Robert Sherman’, 1984; ‘Calla Lily’, 1988.

of knipsels. Foto's zijn voor hem gebruiksvoorwerpen. Kunst kunnen ze niet zijn, is zijn stellige overtuiging. Dat geloof gaat wankelen door hun buurvrouw, filmer en fotograaf Sandy Daley. Zij duwt hem tijdens een van hun gesprekken een polaroidcamera in zijn handen en stimuleert hem ermee te experimenteren. Snelheid, gemak: dat spreekt hem aan.

De stijlvolle bloemen in haar spierwitte appartement zijn het eerste wat hij vastlegt. Vanaf het begin schiet hij ook portretten. Van zichzelf, van vrienden en vooral van Patti Smith. Naakt of met zorgvuldig uitgezochte kleding, zelfgemaakte kettingen en objecten uit hun verzameling. De basis voor zijn latere werk wordt hier gelegd. Wel verwerkt hij zijn polaroids nog in collages en installaties.

Seksuele zoektocht

Daley brengt het hippe koppel ook binnen bij Max's Kansas City, hang-out voor kunstenaars en musici. In de rode achterkamer, rond de roemruchte tafel van Warhol en de zijnen, doet Mapplethorpe zijn laatste hoofdthema op: de homo-erotiek. Omdat hij nog niet weet of hij straight, homo of bi is, verwart én fascineert die hem. Zijn werk weerspiegelt zijn seksuele zoektocht: knipsels uit mannenporno, leren kleding en sm-objecten duiken er vanaf dan in op.

Niet lang daarna wordt hij verliefd op model David Croland, die hij via buurtgenote, society-girl en Warhol-vertrouweling Tinkerbell leert kennen. Ze krijgen een relatie, maar hij zet Patti Smith niet aan de kant. Ze hebben beloofd voor elkaar te zorgen tot ze op eigen benen kunnen staan, en zover is het nog niet. Hij blijft haar fotograferen. ‘Met jou kan ik niet misschieten’, zegt hij.

Croland staat ook geregeld voor de camera. Maar anders dan Smith, een en al persoonlijkheid op zijn beelden, zijn zijn nieuwe lief en de meeste andere mannen die Mapplethorpe op de gevoelige plaat vastlegt eerder objecten, sculpturen.

De liefde voor zijn nieuwe model is van korte duur, maar van groot nut. Croland is kind aan huis in de New Yorkse high society en introduceert Mapplethorpe daar. Met zijn schuchtere, charmante natuur is hij aan alle tafels welkom. Zoals aan die van John McKendry, conservator

Mapplethorpe en Smith hebben beloofd voor elkaar te zorgen tot ze op eigen benen kunnen staan

‘Lisa Lyon’, 1981. Zij was een van Mapplethorpes muses en de eerste vrouwelijke wereldkampioen in bodybuilding.

fotografie van het Metropolitan Museum of Art.

McKendry sluist de fotograaf in wording binnen in de archieven van het Met, waar hij vintage prints bestudeert van grote fotografen als Paul Strand en Alfred Stieglitz. Vooral de nuances in het zwart, wit en grijs fascineren hem. Als je techniek goed inzet, wordt die magisch, beseft hij. En dat is wat hij zoekt, dan wordt het kunst.

Als klap op de vuurpijl leert Mapplethorpe via Croland, inmiddels zijn ex-vriend, Sam Wagstaff kennen, die zijn nieuwe levensgezel en grootste mecenas wordt. Met het fortuin van zijn gestorven moeder verzamelt deze als een bezetene fotografie en bezorgt Mapplethorpe zo einde-loze inspiratie. Met zijn enorme netwerk zorgt hij er bovendien vrijwel eigenhandig voor dat fotografie in de jaren zeventig erkend wordt als kunstvorm. Met zijn vriendje als een van de grote vertegenwoordigers ervan.

Eind 1972, tijd voor de volgende grote verhuizing. Patti Smith gaat samenwonen met gitarist en songwriter Allen Lanier van de band Blue Öyster Cult. Robert Mapplethorpe betreft het appartement dat Wagstaff voor hem koopt op Bondstreet. Smith heeft haar eerste optredens als zingende dichteres achter de rug. Mapplethorpe staat aan de vooravond van de eerste solo-expositie van zijn polaroids in de Light Gallery. Op de uitnodiging komt de crème de la crème van New York af.

Ze hebben voor elkaar gezorgd zolang het nodig was. Ze zijn kunstenaars en iedereen die ertoe doet, weet dat. Ze kunnen elkaar loslaten. De magie van het Chelsea Hotel heeft haar werk gedaan. □

Als je techniek goed inzet, wordt die magisch, beseft Mapplethorpe. En dat is wat hij zoekt, dan wordt het kunst

Expo

Robert Mapplethorpe. Een perfectionist.

Met ruim 200 foto's en objecten volgt het retrospectief zijn ontwikkeling in de tijd.

t/m 27 augustus, Kunsthal Rotterdam, kunsthal.nl